AKTAR FUQ IL-KNISJA L-ANTIKA TAL-KUNĊIZZJONI FL-IMSIDA

Ir-riċerka tieħu bosta snin, aktar minn għomor ta' diversi ġenerazzjonijiet u għalhekk l-istorja ma tagħlaq qatt sakemm ma jispiċċax kulħadd u kollox. Aħna l-Misidjani nafu li l-knisja tal-Kunċizzjoni hi antikissima u mpossibli naslu biex insibu l-bidu tagħha għax kif in-nies kienu jfittxu għerien u jibdluhom f'dik li llum insejħulha 'dar', hekk ukoll għamlu meta wieħed mill-għerien kienu jiddedikawh għad-devozzjonijiet tagħhom u biex fih l-insara jiċċelebraw l-Ewkaristija. Hekk ukoll kienu l-knejjes tal-bidu. Sa tletin sena ilu, jiena stess kelli kuntatti ma' nies li kienu għadhom jgħixu f'għerien 'il ġewwa mix-Xemxija, u li l-akkwata kienet imsejħa wkoll 'L-Għerien f'San Pawl il-Baħar. Fil-limiti tar-Rabat, fil-qasam imsejjaħ 'Tal-Lunzjata' hemm knisja oħra troglodita - imħaffra fil-blat - barra dik iddedikata lill-Lunzjata. L-għar kien iddedikat lil San Leonardu. Dak magħruf bħala l-Grotta ta' San Pawl fir-Rabat, hu mizmum bħala l-ewwel knisja ta' Malta. Bħal dawn kien hawn izjed u b'xorti kbira baqá ftit minnhom.

Wara dak li ktibt fl-ewwel volum ta' l-istorja ta' l-Imsida jiena bqajt infittex fuq din il-knisja 'ż-Żgħira' u rnexxili nsib aktar tagħrif fuqha u ċert li sakemm inkompli nfittex nibqa' nsib il-ġdid. Nibda minn xi saċerdoti li kienu nkarigati minnha qabel dawk li diġá semmejt fil-ktieb. Għalkemm hu ċert li l-Imsida kienet parti minn Birkirkara, għal xi żmien il-Kolleġġjata ta' San Pawl tal-Belt kienet taħtar saċerdoti nkarigati mill-Viċi -Parroċċa tal-Florjana, kif ukoll oħrajn li jieħu ħsieb il-knisja tad-Duluri f'Tal-Pietá. Fix-Xatt ta' tal-Pietá kien hemm residenti u villeġġjanti mill-Belt li bnew dar quddiem il-baħar jew ma' l-għolja ta' Gwardamanġa. Għalhekk il-knisja tad-Duluri kienet attiva mhux ħazin u kien jiġi mgħallem il-katekizmu afdat f'idejn is-Sodalitá tad-Duttrina Nisranija mwaqqfa, madwar is-sena 1761, fl-istess Kolleġġjata.

Fid-diskussjonijiet li għaddew fl-1839, mas-Santa Sede, bejn il-Kolleġġjata ta' San Pawl tal-Belt u l-Kumitat imwaqqaf fil-Florjana, biex il-Florjana tinqata' mill-Belt u ssir parroċċa awtonoma, sibna kliem li juri li s-saċerdot maħtur għall-knisja tad-Duluri kien jieħu ħsieb ukoll il-knisja ta' l-Imsida u f'każ minnhom kellu wkoll inkarigu mill-knisja ta' Tas-Sliema.

E che nel distretto Misida vi e' un altro vice-parroco, delegato anche dallo stesso Capitolo (S.Paolo) e domiciliato nella chiesa sotto il titolo del Concezione della Beata Vergine per amministrare notte e giorno i SS. Sagramenti nei limiti della parrocchia di San Paolo Naufrago, oltre i molti sacerdoti del clero secolare, che nel sobborgo sentono le confessioni.

Dan juri li meta l-knisja tal-Kunċizzjoni saret viċi-parroċċa fl-1835, l-ewwel viċi kien mill-Kolleġjata ta' San Pawl tal-Belt. Minkejja n-numru kbir ta' saċerdoti li kien ikollhom ċerti parroċċi, ma kienx dejjem faċli taħtar saċerdot regolari għal xi knisja; x'aktarx minħabba l-manteniment ta' l-individwu. Qabel l-1670, il-knisja kellha dejjem prokuratur lajk biex imexxi d-devozzjoni u jorganizza l-festi. L-aktar fosthom li ħabbew il-knisja insemmu xi membri tal-familja Famuċelli - Dionisio u Antonio. Magħhom sibna lil ċertu Vincenzo Casha.Fl-1723 l-Isqof Gori Mancini ħatar lis-Sur Giovanni Maria Vassallo; l-isqof Labini ħatar lil Dun Orazio Sceberras fl-1781;Dun Antonio sceberras fl-1787 u lil Dun Francesco Sammut fl-1804.Dawn is-saċerdoti x'aktarx kienu jagħmlu parti mill-kleru tal-Kolleġjata ta' San Pawl tal-Belt u kienu nkarigati wkoll mill-knisja tad-Duluri f'tal- Pietá. Kellhom ir-residenza tagħhom f'parti mill-knisja ta' l-Imsida.Dun Francesco Sammut kellu wkoll il-kura tal-knisja f'Tas-Sliema.

FIRM

P. CAMILLERI

General Coffee Dealers

139, 142, ST NICHOLAS STREET,
VALLETTA VLT 02
Tel: 224116
243449
374280

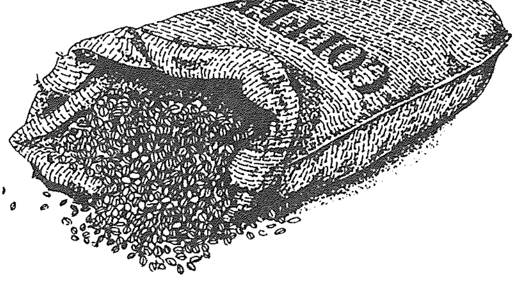

L-isqof Mattei ikkonferma lil dan ta' l-aħħar sakemm fl-1820 ħatar lil Dun Antonio Micallef. Meta ntlaħaq ftehim mal-Prepostu tal-Kolleġjata ta' Birkirkara dwar il-manteniment tal-Viċi, dan beda jkun wieħed minn dik il-Kolleġjata. Ma nafux meta beda Dun Lawrenz Frendo Rossi J.U.D. mill-Isla, izda nafu li spiċċa fis-sena 1847. Dan x'aktarx kien inħatar direttament mill-isqof. Warajh sar Dun Kostantino Sant li dam sa l-1849 meta minfloku sar Dun Ġużepp Fenech li dam sa l-1858. Miegħu kellu lis-Sur Francesco Fiteni. L-oħrajn huma kif imsemmija fil-ktieb.

Kont semmejt li l-knisja tal-Kunċizzjoni kienet wieħed mill-ftit Santwarji Marjani f'Malta u dan jidher miktub f'diversi Viżti Pastorali ta' l-Isqfijiet kif ukoll minn mapep antiki fejn jissemmew is-santwarji Marjani kollha. Nibdew biex insemmu lil Andreoto Habela (Abela) li fl-1553 kellu qoxra tal-baħar (vascello) imsemmi 'Santa Maria Misida' u talab passaport (salvacondotto) lill-Gran Mastru La Sengle biex ikun jista' jbaħħar bih. Żgur li din hi l-aktar prova antika tad-devozzjoni lejn il-Madonna f'din il-Knisja ta' l-Imsida.

Xhieda oħra ta' dan huma l-fundazzjonijiet u legati ta' quddies imħollija lil din il-knisja-santwarju. Baldassarre Napoletano ħalla fondazzjoni - x'aktarx l-ewwel waħda - favur il-knisja ta' l-Imsida.

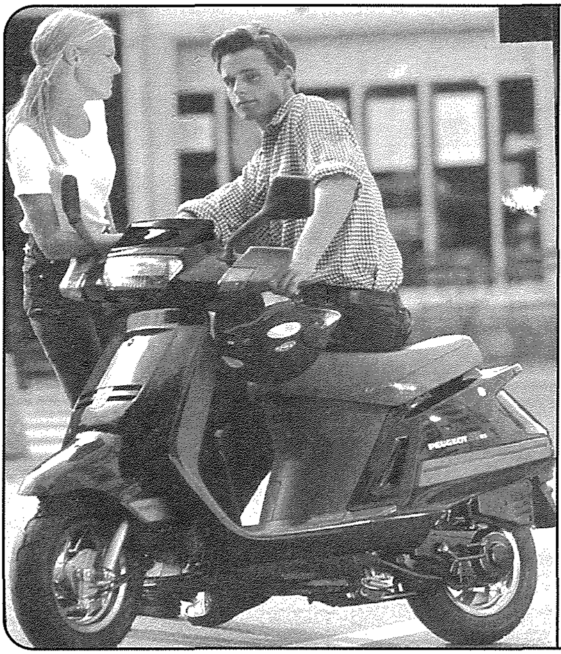

CYCLE WORLD LTD

128, Valley Road,
Msida, MSD 03.
Showroom:
Psaila Street,
Sta. Venera
Tel: 343564, 313013
Fax: 318877

Fl-1585 il-familja Napoletano kellu f'idejh b'ċens, il-Menqa ta' l-Imsida, izda l-fundazzjoni saret fl-atti tan-Nutar Paolo Zerafa li, skond dak li nkiteb, dan ħadem ta' Nutar bejn l-1656 u 1685. Fundazzjoni oħra tħalliet minn Bartolomeo Galea minn Ħaż-Żebbuġ, li ħalla ħamsin skud f'idejn Famucelli biex l-imgħax tagħhom imur għall-ispejjeż tal-knisja. Dan sar fl-atti tan-Nutar Pietro Attard fil-25(15) ta' Marzu 1678. L-akbar fundazzjoni saret mill-Balliju Fra Wolffgang Philip, Baruni ta' Guttenberg, b'fondazzjoni ta' quddies minbarra l-ħafna opri li għamel fil-knisja. Kien diġa għal xi zmien iħallas għall-quddies tal-Ħdud u l-festi, iżda wara li talab il-kunsens tal-Gran Mastru, ħalla s-somma ta' 550 skud fl-atti tan-Nutar Giuseppe Callus fit-30 ta' Settembru 1731, biex bid-dħul tagħhom tkun tista' ssir quddiesa fil-Ħdud u l-Festi kollha ta' matul is-sena. Il-Baruni miet fl-1733. Irħama b'iskrizzjoni li tfakkar din il-fundazzjoni tinsab fl-istess knisja. Fit-talba li għamel lill-Gran Mastru l-Balliju jgħid li l-knisja hi frekwentata minn ħafna nies ta' l-irħula madwarha u kienet fqira għall-aħħar.

Meta Mons. Agius de Soldanis jitkellem fuq il-knejjes ta' Malta jsemmi din il-knisja tal-Kunċizzjoni u jgħid hekk:

A full service of printing on T-shirts, stickers, caps, biros & give aways

AF Services

THE SILK SCREEN PRINTERS

Visit or call us for more details!

West Street, Msida MSD 06, Malta.

Tel: (356) 312257, 312281 • Fax: (356) 312256

Della Concezione ossia della Misida da S. Venera distante un miglio in circa che viene fabricata nel fondo cioe' dove finisce il-Porto di Mansamuscetto,ha qualche capitale come in atti di Paolo Attard li 15 Marzo 1678.Dal B. de Brandeburg nel 17 (30) perfezionata a' comodo del popolo.

Sena wara, Giuseppe Borg mill-belt Valletta ħalla, fit-testment tiegħu, żewġ ġonna bejn l-Imsida u Birkirkara biex bid-dħul minnhom isiru quddies, ukoll, fil-Ħdud u fil-Festi. Dan sar fl-atti tan-Nutar Giovanni Grech fid-19 ta' April 1732. Dan juri li fil-Ħdud u fil-Festi kienet issir aktar minn quddiesa waħda. Billi l-valur tal-flus għola ħafna f'qasir żmien, dawn il-fundazzjonijiet ġew fix-xejn. F'parti oħra tal-knisja, qrib il-bieb ta' garigor li jwassal sal-gallerija fuq il-portiku, hemm lapida tal-lava li turi xi fundazzjoni oħra. Izda, billi l-lapida skollat, ftit li xejn tinqara u rnexxielna naqraw isem, x'aktarx tan-Nutar Pietru (Pawl) Pace u s-sena 1693. Minkejja t-tiftix li għamilna, għadu ma rnexxilniex insibu x'kienet tfisser.

F'dawk is-snin il-knisja kienet mimlija daqs bajda bi kwadri ta' pittura u bi statwi. Ħafna minnhom intilfu u oħrajn inqerdu, l-aktar minħabba l-umdita' kbira li tezisti fil-knisja sal-lum. Iż-żewġ kwadri sbieħ li baqá kienu tħallsu minn nobbli Preziosi u kienu jagħmlu parti minn sett ta' sitta. Il-Balliju ta' Guttenberg kien ħallas għal xi wħud minnhom. L-istatwa tal-Kunċizzjoni li hemm wara l-artal saret b'wegħda minn Antonio Famucelli, eżatt wara li għaddiet il-pesta, magħrufa bħala 'ta' Mattew Bonnici', li damet bejn l-1675 u l-1676. ... *ikompli f'paħna 22* ...

CORONATION CANDLES LTD.

CORONATION EST. 1925

CANDLE MANUFACTURERS & GENERAL MERCHANTS
'CORCAN', MDINA ROAD, ZEBBUG
TELEPHONE: 461320 - 460306

<u>Donazzjoni tal-Organi :</u> Dawn il-formoli għad-donazzjoni tal-organi jistgħu jinkisbu minn għand l-Editur tal-Fuljett "Id F'Id" , Triq il-Knisja, Msida.

... minn paġna 11

Fl-irkejjen ta' l-istess ħajt kien hemm ukoll żewġ statwi kbar tal-ġebla Maltija li jirrappreżentaw lil San Pawl u lil San Ġwann Battista. Tnejn oħra, li jirrappreżentaw lil San Bastjan u lil San Rokku, kienu ħdejn altar ieħor. Sibna wkoll li, wara li għaddiet dik il-pesta qalila, f'kantuniera ta' Triq il-Wied kienet saret, b'ringrazzjament, statwa ta' San Rokku.

Il-festa tal-Kunċizzjoni kienet issir f'Diċembru u għaliha kienu jiġu nies minn kullimkien, speċjalment mill-Belt u l-irħula tal-qrib. Wara l-1725 iż-żona ta' madwar il-knisja mtliet bi djar u ħafna bdew joqogħdu hemm. Xi wħud, fosthom professjonisti li ħallew il-Belt u bnew dar f'dawk l-inħawi. Oħrajn, għonja u nobbli, kellhom villa fuq ix-xaqliba ta' Misraħ il-Barrieri u għalhekk kienu qrib din il-knisja ta' l-Imsida.

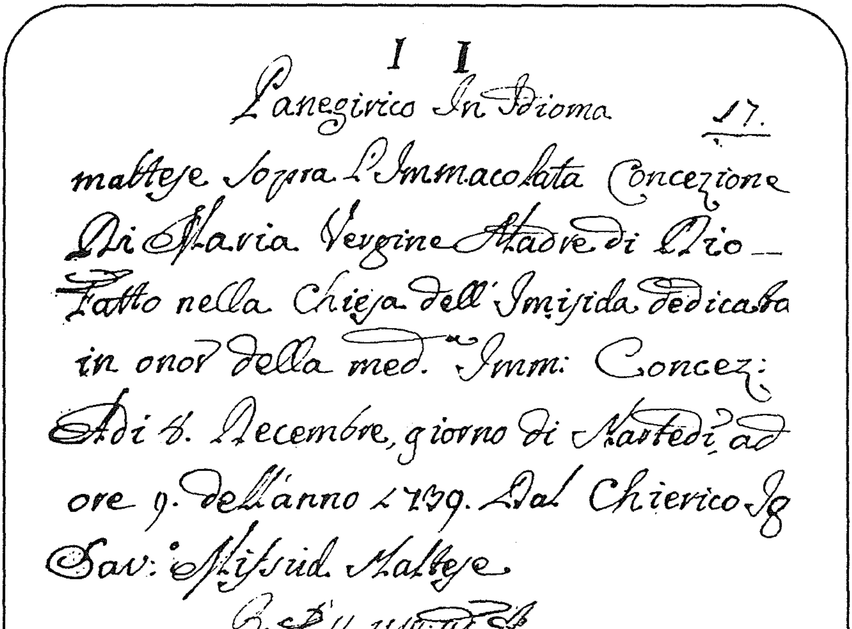
I I
Panegirico In Idioma 17.
maltese Sopra l'Immacolata Concezione
Di Maria Vergine Madre di Dio —
Fatto nella Chiesa dell'Imsida Dedicata
in onor della med. Imm: Concez:
Adi 8. Decembre, giorno di Martedì ad
ore 9. dell'anno 1739. Dal Chierico Sg
Sav: Mifsud Maltese

Il-festa t-tajba lil kulħadd

Sibna wkoll tagħrif tal-festa li saret fl-1739, meta għall-festa ġie mistieden il-Kjerku Avukat Ignazio Saverio Mifsud biex jagħmel il-paniġirku. Mifsud twieled fil-Belt fl-1722 u kien bniedem magħruf ħafna f'Malta fil-qasam letterarju flimkien ma' oħrajn, fosthom Mons. Agius de Soldanis u Patri Pelagju. Bi zball xi ħadd ħallat lil Mifsud ma' Patri Pelagju. Dawn mhumiex l-istess persuna għalkemm Ignazio Saverju, li miet fl-1773, indifen fil-kannierja tal-Patrijiet Kapuċċini tal-Floriana.

Fost il-ħafna kitbiet li ħalla l-Kjerku Mifsud, insibu manuskritt bi ftit mill-priedki tiegħu u fosthom hemm waħda li għamel fil-knisja tal-Kunċizzjoni fl-Imsida fl-1739. Din kienet bil-Malti. Is-Sur Joe Zammit Ciantar għamel studju letterarju fuq din il-priedka. Lilna jinteressana ngħidu dwar l-importanza li fil-festa tal-Kunċizzjoni fl-Imsida kienu jinkarigaw predikaturi mill-aqwa ta' dak iz-zmiem, bħal ma kien Mifsud, u jzidu mad-devozzjoni li semmejna li kien hemm f'din il-knisja. Minbarra dan nagħtu wkoll tweġiba lil dawk li jgħidu li l-lingwa Maltija ma kinitx tintuza ħlief biex jiftiehmu xi ftit nies bejniethom; u lil xi oħrajn li jaħsbu li qatt ma kienu jsiru priedki bil-Malti. Meta fil-knisja kienu jattendu dawk li nsejħulhom 'il-popolin', għax ma kinux jafu skola, is-saċerdot kien jitkellem bil-Malti, għalkemm il-quddiesa kienet tkun dejjem u kullimkien bil-Latin. L-istudjuzi, bħas-Sur Zammit Ciantar jogħxew jaraw il-Malti li kien mitkellem dak iż-żmien. Meta fil-knisja kien ikun hemm persunaġġ jew persunaġġi ta' skola, il-priedka kienet issir bit-Taljan u xi drabi jsiru tnejn: waħda bit-Taljan u oħra bil-Malti. L-istess Mifsud għandu priedki fl-istess post u fl-istess okkażjoni li saru kemm bit-Taljan kif ukoll bil-Malti.

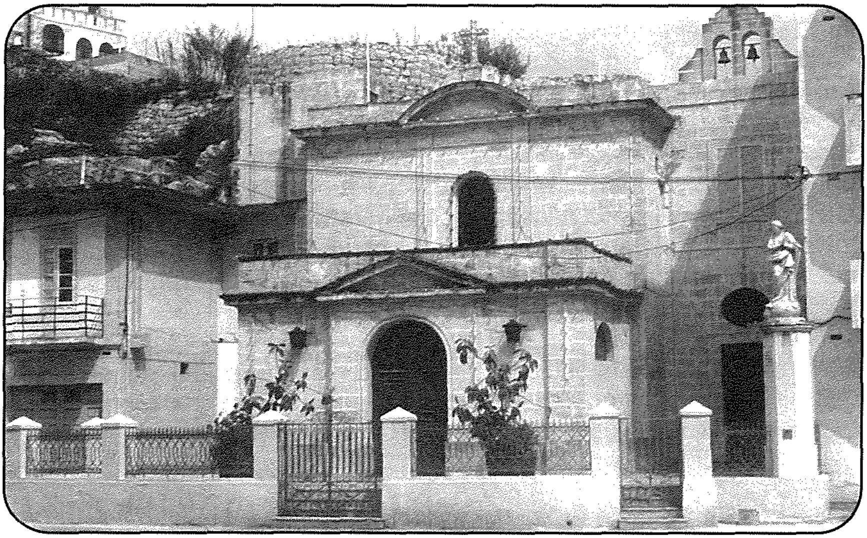

E. Maistre

Stationery &
Rubber Stamp
Manufacturers

**162, Melita Street,
Valletta, VLT 10 -
Malta.**

Tel : 224888 Fax: 240412

Arthur's
Garage Ltd.

- Auto Elecrical Repairs
- Electrical Parts
- Battery Sales

**BORDIN STREET,
MSIDA.**

TEL: 246 201

Wara li ntemm il-flaġell tat-tieni epidemija tal-Kolera li laqtet lil Malta fl-1837, kien sar pellegrinaġġ bl-istatwa ta' San Publiju mill-Floriana sa l-Imsida organizat mil-Fratellanza ta' San Publiju. Din kellha l-kunsens tal-Kapitlu tal-Kolleġġjata ta' San Pawl Nawfragu tal-Belt, li ħa wkoll sehem fih, kif ukoll ta' l-isqof F. S. Caruana. Kienu sabu li l-epidemija bdiet mill-Florjana. Il-Viċi li kien imexxi l-Florjana dak iz-zmien f'isem il-Kapitlu ta' San Pawl kien Dun Franġisk Spiteri, izda irrizenja fl-1839.

Għad nistgħu nsibu aktar informazzjoni fuq din il-knisja fis-snin li ktibna fuqhom illum. Aktar tard qamu devozzjonijiet oħra Marjani f'Malta u dik tal-Kunċizzjoni fl-Imsida naqset, speċjalment wara li nbniet il-knisja l-ġdida, dedikata lil San Ġuzepp, għax il-poplu Misidjan flimkien mal-mexxejja tal-knisja, abbanduna l-knisja ż-żgħira u ntefa b'ruħu b'ġismu fuq il-Knisja 'il-Kbira'.

Billi l-knisja l-ġdida kienet nieqsa minn kollox, ħafna oġġetti ttieħdu mill-knisja l-qadima għall-ġdida. L-iżgħar qanpiena li hemm fil-kampnar llum, xogħol ta' Ġulju Cauchi fl-1875, kienet fil-knisja tal-Kunċizzjoni.

Fr. Joe Calleja